

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Quibusdam præmissis, difficultas proponitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

Sed alia potentia interdum resistunt motioni & applicationi voluntatis, ut patet in intellectu, qui interdum non sinit se applicari à voluntate ad considerationem alicujus objecti, sed ipsa invita & renitente ad alia distrahitur: Ergo signum est potentias animae non moveri à voluntate, ratione sympathiae & colligationis, sed per aliquid eis realiter à voluntate impressum, cujus impulsus aliquando superatur à resistantia illarum potentiarum.

Non est etiam omittendum, ex motione & applicatione voluntatis redundare in potentias inferiores quandam perfectionem intrinsecam, aliquam scilicet modum liberatis, quem non habent, si non moventur ab illa; ex quo fit quod appetitus inferior sit subiectum virtutum moralium infusarum, ut in tractatu de virtutibus ostendimus: difficile autem id potest intelligi & explicari, nisi admittatur aliquid reale in potentis inferioribus, ex motione & applicatione voluntatis derivatum, quò eleventur ad operationem; propriam virtutem specificam antecedentem: Ergo voluntas potentias inferiores movet & applicat ad suos actus, per impressionem alicujus virtutis aut impulsus, & non ex vi solius naturalis sympathiae & colligationis quam habet cum illis, ex eo quòd in eadem anima conjungantur & radentur.

Dico ultimò: Voluntas non solum alias potentias, sed etiam seipsam movet quoad exercitium. Est etiam D. Thomae art. 3. hujus questionis.

Probat in argumento *sed contra*: quia voluntas est domina sui actus, & in ipsa est velle & non velle. In corpore probat hoc discursu: Ita se habet finis in appetitibus, sicut principium in intelligibilibus: Sed intellectus per hoc quod cognoscit principium, reducit seipsum de potentiam actum, & movet seipsum ad cognoscendas conclusiones: Ergo similiter voluntas ex eo quod vult finem, reducit seipsum & movet ad volendum ea quae sunt ad finem.

Dices: Si voluntas moveret seipsam, esset in continuo motu: Sed hoc est falsum: Ergo & D. Thomae probatur sequela: Nam mobile movetur ad praesentiam sui moventis: Sed voluntas est semper sibi praesens: Ergo si moveat se, semper movebitur.

Respondeo, negando sequelam. Ad probationem dico cum D. Thoma hic in resp. ad 2. quod voluntas non est semper sibi praesens in ratione motivi: quia non semper adest actualis voluntati, per quam seipsam movet ad electionem mediocritatis. An verò ad primam etiam volitionem finis se moveat, dicemus articulo sequenti.

ARTICULVS II.

An in prima volitione finis voluntas seipsam moveat?

§. I.

Quibusdam praemissis difficultas proponitur.

NOTANDUM primò: Volitionem finis posse dici primam, vel simpliciter & respectu totius vitae, quam scilicet homo elicit dum primò pervenit ad usum rationis; vel solum secundum quid, & in aliquo ordine seu negotio; quam nimirum in aliquo negotio tractando a-

liquis primò habet, ut dum quis incipit velle sanari, aut bellum gerere, vel ingredi religionem: & haec intentio aliquando habet connectionem cum aliis actibus antecedentibus: interdum verò nullum supponit actum priorem, cum quo formaliter aut virtualiter connectatur.

Notandum secundò: Duobus modis posse intelligi, voluntatem se movere in finem: Primò largè & commaniter, per hoc scilicet quod producit actum tendentem in finem; quòd contingit, cum regulatur per cognitionem finis, formaliter à finis est. Secundò strictè & propriè, cum nimirum non solum producit actum tendentem in finem, sed etiam per actum praecedentem se applicat ad illum. Et de hac motione loquimur in praesenti, non verò de alia; cum certum sit in prima intentione finis voluntatem dirigi à cognitione finis, & tendere in illum formaliter quò talis est. Unde

Notandum tertio: Aliud esse in actibus voluntatis, liberè elicere actum, & aliud deliberatè se habere ad illum. Nam ad liberè elicendum actum, sufficit quod voluntas illum eliciat cum dominio & indifferentia, saltem in exercitio, ita quod nec ex meritis objecti, nec ex aliqua causa effectivè influente, aut iudicio proponente necessitetur ad unum. Ad hoc autem ut deliberatè procedat, oportet quod fiat ex consilio & deliberatione rationis, & quod voluntas ex aliquo priori actu se reducat in alium. His praemissis,

Duae se offerunt difficultates breviter hinc discutienda. Prima est, an homo in prima intentione finis, quam habet initio vitae moralis, dum primò pervenit ad usum rationis, per consilium & deliberationem rationis se moveat, vel ad illam à Deo specialiter moveatur & applicetur? Secunda, an voluntas indigeat hac speciali motione & applicatione Dei, nedum initio vitae, quantum ad primum actum simpliciter, sed etiam pro omni primo actu, seu negotio quod homo de novo incipit.

Ratio dubitandi pro una parte est, quia si solum pro primo actu totius vitae Deus debet movere in actu suo voluntatem, ruit fundamentum quò D. Thomas hic art. 4. probat necesse esse voluntatè moveri ab aliquo exteriori principio: scilicet quia cum voluntas non semper sit in actu, sed quandoque in actu, quandoque in potentia, non potest semper seipsam reducere de potentia in actum, sed necesse est ponere quod in primum actum moveatur & applicetur ab aliquo exteriori movente. Hic autem discursus procedit in quolibet primo actu & negotio quod homo incipit: nam sicut ad primum actum simpliciter, non supponitur in voluntate aliquid ex quo se moveat, ita nec in primo actu cujuslibet negotii: Ergo nedum in primò actu simpliciter, & initio vitae, sed etiam in quolibet negotio, debet specialiter à Deo moveri.

Nec valet respondere, ad primum actum cujuslibet negotii praesupponi primum actum circa finem simpliciter ultimò, ex quo possit voluntas se applicare ad finem particularem in hoc particulari negotio. Non valet, inquam, quia finis particularis interdum est contrarius fini ultimo simpliciter, cujus intentio praeritit, ut contingit quando aliquis primò se convertit ad Deum, postea verò fertur in aliquem finem malum particularem, aut e contra: Ergo tunc saltè non potest dici quod voluntas se moveat ex pra-

præsupposita intentione finis ultimi, ad quem A primò fuerat conversa.

18. Ex alia verò parte, si in quolibet primo actu cuiusvis negotii occurrentis, debet voluntas à Deo moveri per instinctum specialem, sequitur maximum inconveniens, videlicet nullam finem noviter occurrentis volitionem posse esse peccatum, aliàs peccatum Deo ut causæ tribuere-
tur: undè in tractatu de Angelis doctimus primam Angeli volitionem non potuisse esse malam & peccaminosam, quia erat à Deo ut speciali motore: At negari non potest voluntatem posse multoties incipere operari peccando, & intendendo malum aliquem finem; deliberatio enim quam præsupponit peccatum, non necessariò debet esse consultatio cum inquisitione, quæ propriè consilium dicitur, sed sufficit quod sit perfectæ cognitio, quæ ad libertatem requiritur, quæ cognitio potest supponi ad intentionem finis particularis, ut de se patet: Ergo ad intentionem cuiuscumque finis particularis, noviter occurrentis, non potest voluntas specialiter moveri & applicari à Deo.

§. II.

Difficultas proposita resolvitur.

19. **D**ico breviter: Prima intentio finis, quam homo elicit initio vitæ moralis, dum primò pervenit ad usum rationis, à Deo ut speciali motore procedit: in reliquo autem vitæ tempore, quando nova negotia incipiunt, novique finis intenditur, aliquando incipit homo operari speciali Dei motione & instinctu, aliquando verò seipsum applicat ex aliquo actu præsupposito, formaliter aut virtualiter permanenti.

20. Probatur prima pars: ut voluntas moveret se quoad exercitium in prima volitione finis, quam homo elicit initio vitæ, deberet esse in actu respectu illius: Sed voluntas non potest intelligi esse in actu respectu talis volitionis: Ergo in illa non potest se movere, sed debet specialiter à Deo moveri. Major est certa: nam unumquodque in tantum movet, in quantum est in actu: Ergo nihil potest se movere ad illud, respectu cuius non est in actu, sed in potentia. Minor verò probatur: quia volitio illa, cum sit omnium prima, nullam aliam præsupponit, per quam voluntas constituitur in actu, & se reducat de potentia in actum.

21. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Idcirco ad electionem mediæ voluntas movet seipsum, quia supponitur jam in actu per intentionem finis: Cum ergo ad primam simpliciter finis volitionem nullus actus supponatur (nam ipsa est primus actus voluntatis) non potest seipsum voluntas ad illam movere, sed debet moveri ab aliquo principio extrinseco actuali: sicut animal movet quidem se multipliciter, mediante motu cordis; ad ipsum verò motum cordis non se movet, sed movetur ab Authore nature; quia cum sit primus omnium motuum vitalium, non præsupponit alium, ex quo animal ad illum se applicet.

22. Confirmatur ampliùs: Ita se habet finis respectu voluntatis, sicut principium respectu intellectus: Sed intellectus in assensu primorum principiorum non se movet, sed movetur ab Authore nature: Ergo & voluntas in prima intentione finis non se movet, sed à Deo ut

speciali motore applicatur & movetur.

Ex quo inferes, Deum duobus modis cum voluntate ad illum actum concurrere. Primò in ratione agentis universalis, eam ad illum prædeterminando, eo modo quo in sententia, Thomistarum prædeterminat omnes causas secundas motione quadam generali, per quam attingit in illarum operationibus & effectibus existentiam, actualitatem, bonitatem transcendentem, aliasque rationes divinæ omnipotentia per se primò correspondentes, & in Deum ut in primam causam & ultimum finem reducibiles: Secundò in ratione agentis particularis, eam specialiter applicando ad primam illam intentionem; eo proportionali modo, quò ipsa se applicat ad electionem, & ad alios actus circa ea quæ sunt in finem. Unde licet voluntas se applicat ad ea quæ sunt ad finem, ex vi actualis illius & practicæ cognitionis, quam vocamus imperium, ut infra ostendemus: ipsa applicatur à Deo ad primam intentionem finis, mediante aliqua cognitione practicâ & actuali, ab ipso specialiter causatâ, quæ in finem appellatur, & quæ supplet vices imperii, ut colligitur ex D. Thoma infra qu. 17. art. 5. ad 3. ubi ait: *Cum imperium sit actus rationis, ille actus imperatur qui rationi subditur: primus autem voluntatis actus ex rationis ordinatione non est, sed ex instinctu nature, aut superioris cause, ut supra dictum est, & ideo non oportet quod in infinitum procedatur.*

Secunda pars conclusionis, quæ asserit quod etiam in decursu vitæ, dum homo nova negotia incipit, novumque finem intendit, sepe à Deo specialiter moveri & applicari, patet: Tum quia interdum intentio illa est supernaturalis, & à gratia operante, cuius effectus sunt à voluntate, non se movente, sed mota à Deo (sic fle D. Thoma infra qu. 111. art. 2.) ut dum quis subito movetur ad fidem, vel ad penitentiam. Unde idem S. Doctor hic art. 6. ad 3. *Interdum specialiter movet aliquos ad aliquid determinate voluntatum quod est bonum; sicut in his qui movet per gratiam.* Tum etiam, quia ut docet Cajetanus 1. p. quest. 82. art. 4. Deus, etiam ut auctor nature, ad demonstrandam particularem providentiam quam habet de natura intellectuali, aliquando movet hominem ad opera de quibus antea non cogitaverat, puta ad querendum thesaurum, ad insequendos hostes, &c. Quare Machab. 4. dicitur: *Incidit illi bonum consilium.* Et Atifoteles libro 7. Ethic. ad Eudemium cap. 18. asserit primam bonam voluntatem esse à bona fortuna: ex quo infert D. Thomas hic art. 4. in calce corporis articuli, quod *neesse est ponere, quod in primum motum voluntatis voluntas prodeat ex instinctu alicujus exterioris moventis.* Ubi non loquitur de volitione quæ est prima simpliciter, sed de illa quæ est prima in aliquo ordine vel serie; ut patet exemplo sanitate quod adducit, asserens quod dum aliquis incipit velle sanari, movetur à Deo, quia ad hunc actum non supponitur consilium aut deliberatio: Ergo non solum ad primam actum totius vitæ, sed etiam in decursu vitæ, dum homo nova negotia incipit, interdum specialiter movetur & applicatur à Deo.

Tertia denique pars, quæ asserit hominem in incæptione cuiuscumque negotii, & intentione cuiuscumque finis particularis, non agi speciali Dei motione & instinctu, sed interdum ad illam